ROK II. WARSZAWA, 15 STYCZNIA 1923. Nr 1

NOWY FILATELISTA

PISMO NIEZALEŻNE, POŚWIĘCONE SPRAWOM FILATELISTYKI

ORGAN POLSKIEGO TOWARZYSTWA FILATELISTÓW W WARSZAWIE — WYCHODZI 15-go KAŻDEGO MIESIĄCA

ADRES REDAKCJI I ADMINISTRACJI WARSZAWA, UL. PIĘKNA 2, m. 3 | CENA NUMERU 800 Mkp. | KONTO POCZT. KASY OSZCZĘDN. Nr 1813 WŁODZIMIERZ RACHMANOW

PRZESYŁKA GAZET W POLSCE W CZASACH PRZED WPROWADZENIEM ZNACZKÓW POCZTOWYCH.

(SPECJALNE ZNAKI POCZTOWE — PROTOTYPY OPASEK WZGLĘDNIE ZNACZKÓW POCZTOWYCH).

Każdą dziedzinę pracy ludzkiej śledzić możemy w historycznym jej rozwoju. Odnosi się to także w całej pełni do filatelistyki, która z bezmyślnego prawie zbierania znaczków pocztowych wyrosła dziś na osobną gałęź nauki.

Nie mamy zamiaru pisać całej historji powstania znaczka pocztowego. Nadmienimy tylko, że Polska, z jednym tylko wyjątkiem, była pierwszym krajem na kuli ziemskiej, która już w drugiej połowie XVIII w. wprowadziła, przy całym szeregu różnych innych kulturalnych udoskonaleń pocztowych, także specjalne znaki, ręcznie wytłaczane na objektach korespondencji przesyłanej za pomocą królewskiej poczty Rzeczypospolitej — znaki — które przypominają obecne znaczki pocztowe (koperty stemplowe), które też powinny być uważane za prototypy tych ostatnich [1]). Opis tych nader ciekawych znaków pocztowych stanowi odrębny temat i o nich pomówimy kiedyindziej.

W niniejszym artykule chcemy zaznajomić czytelników z ciekawem wydaniem znaku pocztowego, zastosowanego wyłącznie do przesyłek, zawierających czasopisma, a mającego obieg w Polsce w połowie XIX wieku, tj. w czasie, kiedy znaczków pocztowych, w pełnem znaczeniu tego słowa, w Polsce jeszcze wcale nie było. Więc omawiany znak pocztowy stanowi prototyp specjalnego znaczka pocztowego gazetowego, względnie opaski gazetowej, różniącej się zasadniczo od tej ostatniej tem, że ofrankowana przesyłka gazetowa była wysyłana wprost do abonenta pod jego własnym adresem, w osobnej, ***zapieczętowanej*** kopercie, na której ów znak był wytłoczony.

W historycznym rozwoju przesyłki gazetowe przechodziły też różne koleje. Już w r. 1764 o tym specjalnym rodzaju przesyłki pocztowej nadmienia wydana w tym roku: „Zupełna taksa pocztowa za listy, tak do cudzych krajów, w Koronie, jako i W. Ks. Litewskiego“ (Rpis Bibl. Ossol. Nr 1404, str. 148—149) [2]). Artykuł 15 następująco traktuje tę sprawę:

> „za drukowane papiery, excepto gazet, które płacą „jak listy, połową płacić tylko będą, podług wy„rażonej taksy w tabeli“.

(Taksa wynosiła: „in regno“ = 12 groszy polskich za list o wadze 1 łuta i „extra regnum“ od 24 groszy do 5 złotych polskich, zależnie od kraju, do którego listy były wysyłane; te ostatnie podzielono na 5 klas, co razem z 1-szą klasą, ustanowioną dla przesyłek krajowych, stanowiło 6 klas, na które były

[1]) Pierwszym krajem, posiadającym rodzaj znaczków pocztowych, była Francja, która począwszy już od połowy XVII wieku wprowadziła dla poczty miejskiej Paryża specjalne skrzynki do wrzucania listów. W miejscach oznaczonych można było nabywać „billets de port payé“ (bilety, świadczące o zapłaceniu porta) specjalnie sporządzone w tym celu, które przypominały obecne kartki korespondencyjne. Interesant, po nabyciu takiego biletu, wypisywał adres odbiorcy i własną ręką wypełniał formularz biletu: „Port payé, le.... jour du mois de.... de l'an 16....“, kasując tą właśnie operacją ów bilet (znaczek pocztowy) i czyniąc go niezdatnym do powtórnego użytku.

[2]) Dokument ten jest opublikowany w źródłowej pracy Dra Prz. Dąbkowskiego „Rys urządzeń pocztowych w dawnej Polsce“, Kraków, nakł. autora, 1903. Dodatek XXI, str. 84—86.

podzielone taksy pocztowe. Począwszy od wagi wyżej nad 6 łutów taksa stopniowo się zmniejszała, tak, że łut ogólnej wagi nad 24 łuty już był obliczony „in regno“ nie na 12, lecz tylko na 4 grosze polskie).

Ustawa pocztowa z 1817 roku [3]) (zatwierdzona przez Radę Administracyjną Królestwa Polskiego 8 lipca 1817 r.) już daje dyrektywy Dyrekcji Generalnej Poczt do ustanowienia specjalnej taksy „od gazet i pism perjodycznych“ w następujący sposób [4]):

„1) Dyrekcyia Jeneralna Poczt ustanawiać będzie cenę wszelkich Gazet, Dzienników i pism peryiodycznych, tak kraiowych, iako i zagranicznych, i takową przed publikacyią poda do approbaty Kommissyi Rządowey Spraw Wewnętrznych i Policyi, po którey uzyskaniu taxę opłat gazetowych dla wiadomości powszechney ogłosi.

„2) Gazety, Dzienniki i wszelkie pisma peryiodyczne abonowane, powinny bydź pocztą bez koperty, tylko z przewiązaniem na krzyż, przesyłane.

„3) Gdyby kto nie chciał abonować Gazet lub pism peryiodycznych na pocztach kraiowych, za takowe, skoro mu oddzielnie pod iego adressem przesyłane będą, porto podług taxy listowey opłacać winien będzie“.

Przypomnimy tu, że według tylko co przytoczonej ustawy z roku 1817 taksa od listów ważących jeden łut na każdą odległość w kraju wynosiła 30 groszy polskich, z których nadawca opłacał groszy 15, zaś odbiorca tą samą kwotę. Listy pojedyncze, za granicę idące, liczone po zł. pol. 1 gr. 15 (prócz porta zagranicznego — od granicy do miejsca przeznaczenia za granicą leżącego).

Jednakże, szczegółowy regulamin, ustanawiający osobną taksę pocztową za przesyłkę gazet i pism perjodycznych w kopertach zaklejonych specjalnym „stemplem Ekspedycyi Gazet w Warszawie“ opatrzonych znajdujemy dopiero w Cyrkularzu Zarządu Pocztowego Królestwa Polskiego z dnia 10/22 maja 1859 roku, Nr 5 (strona 3—5). Instrukcje owe, które mogą być uważane za rozwinięcie regulaminów, istniejących już dawniej, były następnie umieszczone w „Zbiorze przepisów pocztowych“ w Królestwie Polskiem z roku 1861 (aprobowanym przez Radę Adm. dnia 8/20 lipca 1860 r.), a które tu przytaczamy dosłownie [6]):

„Art. 353. Życzący sobie otrzymywać pod swoim adresem, w oddzielnych kopertach zaklejonych, gazety i pisma perjodyczne, za pośrednictwem poczty w Królestwie zaprenumerowane, obowiązany zapłacić oprócz należności prenumeracyjnej, za koperty, a to w stosunku następującym:

„1. Od gazet i pism peryodycznych, wychodzących codziennie, lub też tylko dwa lub trzy razy na tydzień, po rublu srebrem jednym na kwartał, czyli rubli srebrem cztery rocznie.

„2. Od gazet i pism perjodycznych, wychodzących raz na tydzień, po rublu srebrem jednym półrocznie, czyli rubli srebrem dwa na rok.

„3. Od takich zaś pism, które wychodzą raz, dwa lub trzy razy na miesiąc, albo też raz na kwartał, rubel srebrem jeden na rok cały.

„Prenumerator, uiszczający oznaczoną w trzech poprzednich punktach opłatę, podług rodzaju zaprenumerowanych przez niego gazet, odbierać będzie wszystkie gazety swoje w jednej kopercie, a mianowicie:

„Opłacający podług punktu 1-go odbierać będzie w jednej kopercie, wszystkie bez wyjątku zaprenumerowane gazety i pisma perjodyczne w pojedynczych egzemplarzach.

„Opłacający podług punktu 2-go ma prawo odbierania za tę cenę w jednej kopercie gazet i pism do 2-go i 3-go punktu tylko należących.

„Opłacający zaś należność kopertową, podług punktu 3-go, mieć sobie będzie wysyłane w jednej kopercie, te tylko pisma, które do tegoż punktu 3-go zastosowane być mogą.

„Zastrzega się jednak, że każdego rodzaju gazet i pism, nie więcej jak tylko po jednym egzemplarzu, do jednej opłaconej koperty wkładać można“.

Znak wyżej opisany, frankujący, ręcznie wytłoczony na specjalnych kopertach przeznaczonych do przesyłania abonentom gazet i pism perjodycznych, składa się z dwu razem złożonych trąbek pocztowych, otoczonych chwastami sznurów.

Długość (ogólna) obu trąbek pocztowych wynosi 18 mm; wysokość łącznie z chwastami 10 milimetrów. W górnej części znajduje się korona królewska, ornamentowana. Wysokość 6 mm, szerokość 7 1/2 mm. Emblematy owe są umieszczone w kole (średnica 33 1/2 mm), w którem znajduje się prócz nich także napis półkolisty,

[3]) Dziennik Praw K. P., tom III., Nr 15, str. 311.

[4]) Część druga, artykuł 15, F., str. 14, 15 (Ustawy pocztowej).

[5]) Ibidem str. 7 i 8 (artykuł 15 a).

[6]) Zbiór przepisów pocztowych z r. 1861. Rozdział IX O opłatach pocztowych, Tyt. III, Oddział VI „Taxa pocztowa od przesyłanych gazet i pism peryodycznych, w kopertach zaklejonych, pod adresem abonentów“, str. 137—138.

złożony z dużych liter, treści następującej: „Expedycya Gazet“ (w górnej) i „w Warszawie“ (w dolnej części).

Widzieliśmy ten znak, wytłoczony, tylko w czarnej barwie, na wierzchniej stronie (adresowej) opisywanej koperty. Mamy przed sobą wycinek i całą kopertę. Daty brak, lecz ze względu na papier, z którego są wykonane, mogą być zaliczone do epoki pomiędzy latami 1840 a 1850.

Obecnie wysyłka gazet odbywa się albo zapomocą opasek, na które nalepia Administracja znaczki obiegowe (specjalnych znaczków gazetowych Polska nie posiada), albo opłacając ryczałtowo odpowiednią do ilości wysyłanych gazet kwotę w urzędzie pocztowym. W takim wypadku bądź drukuje się nad tytułem pisma: „Opłacono ryczałtowo“, albo: „Opłata pocztowa opłacona ryczałtem“, lub też te lub podobne słowa wybija się stempelkiem na każdym egzemplarzu z osobna, względnie na opasce pisma. Trzeci wreszcie sposób otrzymywania gazet przez pocztę, opłacając w urzędzie pocztowym prenumeratę wraz z przesyłką. W takim zaś razie urzędnik pisze na egzemplarzu nazwisko abonenta a listonosz doręcza je bez specjalnych znaczków.

WŁODZIMIERZ POLAŃSKI.

ZNACZKI PLEBISCYTOWE GÓRNEGO ŚLĄSKA.

II.

ZNACZKI PROWIZORYCZNE.

Jak już wspominałem, w krótkim czasie, po puszczeniu w obieg znaczków pierwszego wydania, zaczęło brakować wartości 5, 10 i 50 pf., których zapotrzebowanie było bardzo znaczne. Wobec takiej sytuacji, Komisja Międzysojusznicza zmuszona była wydać niezwłocznie rozporządzenie o przedrukowaniu mniej używanych znaczków, tj. 20 pf. i 5 Mk na wartości więcej będące w użyciu.

Dnia 6 marca ukazały się na poczcie w Opolu pierwsze nadrukowe znaczki prowizoryczne, wartości 10 pf. na 20 pf., zaś 12-go o godz. 5 pop. pierwsze znaczki 50 pf. na 5 Mk. Jakie było zainteresowanie temi nowo wydanemi prowizorjami, o których wiedziano, że ma ich być niewiele, może świadczyć fakt, że już następnego dnia około południa, w żadnem okienku ani jednego znaczka nie można było dostać! W tydzień później, tj. 19 marca ukazały się jeszcze inne, tymczasowe znaczki: 5 pf. na 20 pf.

Powyższe znaczki były przedrukowane w prywatnej drukarni Raabego w Opolu, przyczem wartości 10 pf. na 20 pf. i 50 pf. na 5 Mk tuszem koloru czarnego, zaś 5 pf. na 20 pf. — koloru czerwonego.

Wyżej opisane znaczki zaliczyć można do najwięcej może interesujących ze wszystkich wydanych na Górnym Śląsku (naturalnie nie licząc służbowych), z powodu dużej ilości odmian, a mianowicie: różnych rodzaji czcionek, błędów itp. W szpaltach [1]), przeznaczonych do przedrukowywania, spotykamy 4 rodzaje (w 50 pf. 5 rodzaji) cyfr i dwa typy liter „P“ i „f“.

Ciekawą jest rzeczą, dlaczego właśnie tyle jest odmiennych cyfr i liter; ogólne jest zdanie, że robiono to w celach czysto spekulacyjnych. Jednak tego rodzaju twierdzenie jest stanowczo mylne. Przyczyna tego jest ściśle techniczna: drukarnia, której powierzono druk, jest przeciętnym małym zakładem drukarskim, w którym nie było tak wielu czcionek tego samego kroju, a przytem jednego gatunku, ażeby wykonać nadruk arkusza, mającego 150 sztuk znaczków. Wobec tego zecer nie miał innego wyjścia, jak tylko złożyć szpaltę z różnych cyfr i liter różnego kroju i wielkości.

Dla łatwiejszej orjentacji czytelnika podaję poniżej zestawienie wszystkich rodzaji cyfr, znajdujących się na znaczkach, z uwzględnieniem ilości sztuk każdego typu, będącego w arkuszu (150 szt.).

I. TYPY NADRUKÓW CZARNYCH 5 Pf. NA 20 Pf.

Typ 1. 5-tka jest szeroka (3 3/4 mm), wysokość 6 mm; przedłużenie górnej szyjki jest u dołu grube	53 szt. w ark.
Typ 2. 5-tka jest podobna do pisma rondowego, wysokości 5 1/2 mm	36 „ „ „
Typ 3. 5-tka jest wązka (3 1/2 mm), przedłużenie szyjki u dołu jest zakończone cienko, wysokość 5-tki 6 mm	36 „ „ „
Typ 4. 5-tka jest mała, wysokości 5 mm	25 „ „ „
	150 szt. w ark.

II. TYPY NADRUKÓW CZERWONYCH 10 Pf. NA 20 Pf.

Typ 1. 10 jest wysokie na 6 mm, odległość między 1 a 0 jest 2 mm, zero jest wązkie	29 szt. w ark.
Typ 2. 10 jest małe, wysokości 5 mm, odległość między 1 a 0 wynosi 2 mm, zero jest szerokie	25 „ „ „
Typ 3. Wysokość 10 wynosi 6 mm, odległość między 1 a 0 jest 1 1/4 mm, zero jest szerokie	50 „ „ „
Typ 4. 10 jest wysokie na 6 mm, odległość między 1 a 0 wynosi 1·5 mm, zakończenie 1 u podstawy piramidalne, zero wązkie	46 „ „ „
	150 szt. w ark.

III. TYPY NADRUKÓW CZARNYCH 50 Pf. NA 5 Mk.

Typ 1. Wysokość 50 wynosi 6 mm, zero jest szerokie	50 szt. w ark.
Typ 2. nadruk 5 jest podobny do pisma rondowego, wysokość 50 jest 6 mm, zero jest wązkie	36 „ „ „
Typ 3. 5 i 0 wązkie, wysokość cyfr 6 mm	36 „ „ „
Typ 4. 50 jest małe, wynosi 5·5 mm, zero jest szerokie	25 „ „ „
Typ 5. Cyfra 5 jest taka sama, jak w typie 1; cyfra 0 — jak w typie 3 . . .	3 „ „ „
	150 szt. w ark.

[1]) Szpalty nie są odlane z matrycy, lecz tylko złożone z czcionek.

Jak dotychczas — na odmiany liter „P“ i „f“ zwracano mało uwagi, jednak i tu jest parę typów do zanotowania. W nadrukach występują 2 rodzaje liter „P“ i „f“. W „P“ rozróżniamy I. — dolny łuk jest równoległy do podstawy (A), II. — dolny łuk jest położony ukośnie ku dołowi (B). Co do „f“, to w I. — górna część litery (od poprzecznej kreski) jest wązka i cała litera jest mniejsza od „P“ (a), w II. — górne zakończenie jest szerokie, przyczem „f“ jest większe od „P“ (b). Powyższe odmiany liter spotykają się przy następujących typach cyfr:

$^{5}/_{20}$

W 1: „P“ i „f“ typu — Aa, Ab;
„ 2: „ „ „ „ — Aa, Ab;
„ 3: „ „ „ „ — Aa, Ab, Bb, Ba;
„ 4: „ „ „ „ — Aa, Ab, Bb, Ba.

$^{10}/_{20}$

W 1: „P“ i „f“ typu — Aa, Ab, Bb, Ba;
„ 2: „ „ „ „ — Aa, Ab, Bb, Ba;
„ 3: „ „ „ „ — Aa, Ab;
„ 4: „ „ „ „ — Aa, Ab.

$^{50}/_{5}$ Mk

W 1: „P“ i „f“ typu — Aa, Ab;
„ 2: „ „ „ „ — Aa, Ab;
„ 3: „ „ „ „ — Aa, Ab, Bb, Ba;
„ 4: „ „ „ „ — Aa, Ab, Bb, Ba;
„ 5: „ „ „ „ — Aa, Ab.

Dla zorjentowania się, podaję poniżej schematy całych arkuszy znaczków $^{5}/_{20}$, $^{10}/_{20}$ i $^{50}/_{5}$ Mk, na których każdy z Czytelników może z łatwością poznać rozmieszczenie wszystkich typów (oprócz typu litery „f“).

1	1	1	1	1	2	2	3A	3A	3A
1	1	1Pi	1	1	2	2	3A	3A	3A
1	1	1	1	1	2	2	3A	3A	3A
1	1	1	1	1	2	2	3A	3A	3A
1	1	1	1	1	2	2	2	3A	3A
2	2	2	2	2	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	1	1	1	1	1
3B	3A	3A	3B	3A	4A	4A	4A	4A	4B
3B	3A	3A	3B	3A	4A	4A	4A	4A	4B
3A	3A	3A	3B	1	4A	4A	4A	4A	4B
3A	3A	3A	3B	1ax	4A	4A	4A	4Fr	4B
3A	3A	3A	3B	1	4A	4A	4A	4B	4B

Schemat arkusza znaczków $^{5}/_{20}$.

1B	1A	1A	1B	1A	2A	2A	2A	2A	2B
1B	1A	1A	1B	1A	2A	2A	2A	2A	2B
1A	1A	1A	1B	1A	2A	2A	2A	2A	2B
1A	1A	1A	1B	1A	2A	2A	2A	2B	2B
1A	1A	1A	1B	1A	2A	2A	2A	2B	2B
3	3	3	3	3	4	4	4	4	4
3	3	3	3	3	4	4	4	4	1A
3	3	3Pi	3	3	4	4	4	4	1A
3	3	3	3	3	4	4	4	4	1A
3	3	3	3	3	4	4	4	4	1A
3	3	3	3	3	4	4	4	4	4
3	3	3	3	3	4	4	4	4	4
3	3	3	3	3	4	4	4	4	4
3	3	3	3	3	4	4	4	4	4
3	3	3	3	3	4	4	4	4	4

Schemat arkusza znaczków $^{10}/_{20}$.

1	1	1	1	1	4A	4A	4A	4A	4B
1	1	1Pi	1	1	4A	4A	4A	4A	4B
1	1	1	1	1	4A	4A	4A	4A	4B
1	1	1	1	1	4A	4A	4A	4BFr	4B
1	1	1z	1	1	4A	4A	4A	4A	4B
3B	3A	3A	3B	3A	2	2	3z	3z	3z
3B	3A	3A	3B	3A	2	2	3z	3z	3A
3A	3A	3A	3B	5	2	2	3z	3z	3A
3A	3A	3A	3B	5	2	2	3z	3z	3A
3A	3A	3A	3B	5	2	2	2	3z	3A
2	2	2	2	2	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	1	1	1	1	1

Schemat arkusza znaczków $^{50}/_{5}$ Mk.

Drugim jakgdyby działem jest grupa różnych błędów, bądź stale się powtarzających, bądz tylko przypadkowych. Tak w znaczku $^{5}/_{20}$ pf. w typie 1Aa, po

literach niema kropki (x); również z powodu uszkodzenia litery „f“ „Pf“ wygląda jak — „Pi“ (kropka jest nieco przesunięta na prawo); z tej samej przyczyny w typie 4Aa, zamiast „Pf“ — „Fr“ lub „Fi“ [2]). W całych nadrukach znamy przedruki podwójne, potrójne, a nawet pięciokrotne, odwrócone i podwójne odwrócone; bądź zdarzają się także znaczkł, z których jeden ma prawidłowy nadruk, drugi odwrócony. W tych ostatnich spotykamy różne kombinacje, tak naprzykład w prawym dalszym rogu typ 4B jest prawidłowo, a 3A — odwrócony i t. p. Oprócz tego mamy zsunięte nadruki poziomo lub pionowo, przez co powstają ciekawe błędy: przez zsunięcie się na dół, mamy u góry znaczka litery „Pf“, u dołu 5, lub też z tej samej przyczyny jest na znaczku tylko 5-ka.

W znaczkach 10 pf./20 pf. stale powtarzającym się błędem są litery „Pi“ w typie 3Aa; pozatem tak jak i na znaczkach 5/20 znamy nadruki podwójne, potrójne, odwrócone, podwójne odwrócone, i — jeden prawidłowy, drugi odwrócony. Przez zsunięcie się nadruku są znaczki, na których na lewym boku — jest nadrukowane 0; na prawym — 1; także z tego samego powodu — litery często wychodzą na górnym boku znaczka, cyfry — na dolnym; z tego też powodu spotykamy tylko samą 10 na znaczku. Do bardzo dużej rzadkości należy nie sprzedawany na poczcie, arkusz 10 pf./20 nie ząbkowany, naturalnie i na tym arkuszu spotykamy też „Pi“. W obu znaczkach 5/20 i 10/20 znamy nadruki wszystkich typów odbite na drugiej stronie. — Wielce poszukiwanym błędem jest też omyłkowe przedrukowanie znaczków 15 pf. na 5 pf. Przedrukowano je zupełnie przypadkowo w liczbie 4 arkuszy, z których dwa były sprzedane w okienku na poczcie. Oczywistą jest rzeczą, że powtarzają się te same typy co i w 5/20. Przechodząc do ostatniego znaczka prowizorycznego 50 pf./5 mk. zaznaczyć należy, że niema tu już tak obfitego materjału, co w poprzednich znaczkach. Z błędów są jak zwykle — „Pi“ typu 1Aa i „Fr„ typu 4Ba; oprócz tego spotykamy w typie 1Aa cyfry nieco więcej oddalone od siebie, t. j. 1¾, zamiast 1,1 mm. (z), to samo zdarza się w typie w 3A, gdzie zamiast odległości 3,1 m/m, jest 0,8. Błędy te egzystują tylko w pierwszej części wydania rządowego (I wydanie — 13 lutego), później zostały one poprawione; pozatem mamy nadruk 4Aa na znaczku z omyłką — „Commisiun“ (zobacz rozdz. I): nadruki podwójne i odwrócone. W jednym ze specjalnych zbiorów znaczków górnośląskich jest znaczek 50 pf. z nadrukiem koloru świecąco-czarnym, ten przykryty jest drugim 2 mm. leżącym niżej — koloru szarego. We wszystkich znaczkach prowizorycznych, w których bywają nadruki przesunięte, spotykamy w pasach pionowych lub poziomych (jakoteż i w blokach) ciekawe kombinacje, że na jednym znaczku jest nadruk — na drugim niema, tak samo spotyka się nadruki, które się znajdują na białych paskach (marginesach), rozdzielających znaczki na bloki (25 szt.).

Znaczki 5 pf./20 są w trzech wydaniach, jednak jak mnie wiadomo, żadnych zmian w ustawieniu typów w arkuszach nie było, oraz wbrew twierdzeniu katalogu Michla muszę zaznaczyć, że odcieniami kolorów nadruki się nie różnią.

W początku maja 1920 r. na życzenie Międzynarodowego Biura Pocztowego było powtórzone wydanie znaczków 50 pf./5 m., w celu rozesłania ich Zarządom poczt, należących do Związku pocztowego. Jest to tak zwane wydanie „Berneńskie“; znaczki te oczywiście nie były sprzedawane na pocztach. Z powodu rozebrania układu musiano go na nowo składać, przez co rozmieszczenie typów jest tu nieco odmienne, od tego jakie było w I wydaniu; żadnych typów B niema, jak również błędów drukarskich. Znaczki tego wydania łatwo można było poznać po kolorze nadruku, jest on matowo-czarny (stumpf), w przeciwieństwie do świecącego się — I wydania. Sądząc, że każdego zainteresuje ilość wydanych znaczków prowizorycznych, podaję ją, uwzględniając liczbę sztuk różnych typów cyfr:

5 pf./20 wydano — 2,999.400 szt. (19.996 ark.)
w tym 1 t. — 1,059 788 „
„ „ 2 t. — 719 856 „
„ „ 3 t. — 719 856 „
„ „ 4 t. — 499.900 „

5/15 wydano — 600 szt. (4 ark.)
w tym 1 t. — 212 „
„ „ 2 „ — 144 „
„ „ 3 „ — 144 „
„ „ 4 „ — 100 „

10/20 pf. wydano — 1,500.000 szt. (10.000 ark.)
w tym 1 t. — 290.000 „
„ „ 2 t. — 250.000 „
„ „ 3 t. — 500.000 „
„ „ 4 t. — 460.000 „

50/5 Mk. wydano — 30.000 szt. (200 ark.)
w tym 1 t. — 10.000 „
„ „ 2 t. — 7.200 „
„ „ 3 t. — 7.200 „
„ „ 4 t. — 5.000 „
„ „ 5 t. — 600 „

1	1	1	1	1		2	2	3	3	3
1	1	1	1	1		2	2	3	3	3
1	1	1	1	1		2	2	3	3	3
1	1	1	1	1		2	2	3	3	3
1	1	1	1	1		2	2	2	3	3
2	2	2	2	2		1	1	1	1	1
2	2	2	2	2		1	1	1	1	1
2	2	2	2	2		1	1	1	1	1
2	2	2	2	2		1	1	1	1	1
2	2	2	2	2		1	1	1	1	1
3	3	3	3	3		4	4	4	4	4
3	3	3	3	3		4	4	4	4	4
3	3	3	3	5		4	4	4	4	4
3	3	3	3	5		4	4	4	4	4
3	3	3	3	5		4	4	4	4	4

Schemat arkusza znaczków 50/5 Mk. — II. wydanie.

[2]) Zależy to od uderzenia maszyny i ilości nałożonej farby.

Oczywistą jest rzeczą, co same cyfry wskazują, że musieli się znaleźć specjaliści, którzy korzystając z małego nakładu, zabrali się do fałszowania dwóch znaczków 5/15 pf. i 25/5 mk. Przeważnie są to nowo-nadruki [3]) (czyli znaczki przedrukowane temi samemi czcionkami). Jeżeli je mamy w całym arkuszu, lub przynajmniej w części, łatwo jest rozpoznać, gdyż typy cyfr i liter przeważnie nie są na dawnych miejscach, jednakże jak ma się pojedynczy znaczek, trzeba zawierzyć swemu wzrokowi i rozpoznać kolor farby nadrukowanej; do nowonadruków była używana farba szaro-czarna (russig-Schwarz), do szarej, i przytem nadruk jest matowy, kiedy prawdziwe są w ciemno-szarej, świecącej się. Są też bardzo nieumiejętne fałszerstwa, które z łatwością można poznać. W każdym razie, radziłbym nie polegać bardzo na własnych badaniach, brać je zawsze z gwarancją solidnej firmy, jeźli zaś ma się pewne wątpliwości, lepiej się zwrócić do specjalistów-ekspertów. *C. D. N.* *WŁADYSŁAW GRYŻEWSKI.*

[3]) Nachdruck.

NOWE ZNACZKI POCZTOWE.

AFRYKA POŁUDNIOWA. *Znaczek opłaty* 3 pency ultramarynowy. *Znaczki opłaty:* 1/2 p. zielony i czarny i 1 1/2 p. brunatny i czarny w rysunku panujących znaczków dopłaty lecz na papierze bez wodnych znaków i z przekłóciem 7 (Durchstich 7).

ARMENJA. *Znaczki dobroczynne.* Znaczki pocztowe z rozmaitemi widokami z czarnym przedrukiem cyfry przedstawiającej dodatkową wartość w kopiejkach złotych na cele pomocy głodnym. 1 kop. na 250 rub. różowy. 2 kop. na 500 rub. różowy, 3 kop. na 500 rub. czarny, 4 kop. na 1000 rub. różowy, 5 kop. na 2000 rub. czarny, 10 kop. na 2000 rub. różowy i 20 kop. na 5000 rub. czarny.

AUSTRJA. Nowe wartości *znaczków opłaty:* 400 koron zielony i 2000 koron zielony na żółtym papierze.

Nowe wartości *znaczków dopłaty:* 400 kor. i 800 kor. fioletowe.

BELGJA. *Znaczki opłaty:* 35 cent. czerwonawo-brunatny, 40 cent. różowy, 75 cent. ceglasty, 2 franki zielony i 10 fr. różowy. Znaczek dopłaty 30 cent zmienił kolor na czerwony. Znaczki dla przesyłek: 5 frank. liljowo-czerwony, 10 fr. brunatno-żółty i 15 fr. ceglasty.

DALEKIEGO WSCHODU RZECZP. *Znaczki opłaty prowizoryczne:* Przedruk „Prian. Zemskij Kraj" na znaczkach rosyjskich lub na znaczkach Rzecz. Dal. Wschodu w kolorze niebieskim (na znaczkach 10 kop. w kolorze czerwonym).

Na znaczkach Rz. Dal. Wsch.: 1 kop. na 2 kop. zielony, 3 kop. na 4 kop. karminowy, 4 kop. karminowy. 5 kop. brunatny, 10 kop. niebieski.

Na znaczkach Rosyjskich: 1 kop. żółty, cięty, 3 kop. czerwony, cięty, 4 kop. karminowy, ząbkowany, 5 kop. liljowy cięty, 10 kop. niebieski, ząbkowany i 15 kop liljowy i niebieski ząbkowany.

DANJA. *Znaczek opłaty przedrukowy* 8 oere na 7 oere (Michel Nr. 102) pomarańczowy, nadruk ciemnoniebieski.

ERYTREJA. *Znaczki opłaty prowizoryczne* Znaczki włoskiej Somalji przedrukowano wyrazem Eritrea i nową wartością. 2 c. na 1 b. brunatny, 5 c. na 2 b. zielony, 10 c. na 1 a. karminowy, 15 c. na 2 a. brunatnożółty, 25 c. na 2 1/2 a. niebieski, 50 c. na 5 a. pomarańczowy i 1 l. na 10 a. fioletowy.

FINLANDJA. *Znaczek opłaty* 2 Mk (Michel Nr. 102) zmienił swój kolor na niebieski i ciemnoniebieski.

W. M. GDAŃSK. *Znaczki opłaty* 50 i 100 Mk wydano w małym formacie, pierwszy w kolorach jasnoniebieskim i ceglastym, drugi w ciemnozielonym i ceglastym.

Znaczki urzędowe: 5 Mk ciemnozielony, 10 Mk pomarańczowy i 20 Mk brunatny z przedrukiem D. M.

GRUZJA. *Znaczki opłaty:* 2000 rubli szafirowy i 3000 rubli brunatny.

Znaczki dobroczynne na głodnych: Dalsze wartości 3000 rubli na 100 rubli czerwony (nadr. czarny), 5000 rubli na 250 rubli zielony (nadr. czarny) i 10000 rubli na 25 rubli niebieski (nadr. czerwony).

INDJE BRYTYJSKIE. *Znaczek opłaty przedrukowy:* 1/4 anna na 1/2 anna zielony nadruk czarny. Znaczek opłaty 1 anna zmienił swój kolor na brunatny.

INDJE HOLENDERSKIE. *Znaczki opłaty dla listów wartościowych* przewożonych w kasach pływających: 15 c., 60 c., 75 c., 1 1/2 guld., 2 1/4 guld., 4 1/2 guld. i 7 1/2 guld.

IRLANDJA. *Znaczek opłaty* angielski 9 penc. oliwkowy ukazał się z czerwonym nadrukiem dla obrotu wewnętrznego w Irlandj.

JUGOSŁAWJA. *Znaczek dopłaty* przedrukowy 1 dinar na znaczku dobroczynnym 10 pera czerwonym (Michel Nr. 15).

KENYA i UGANDA. *Znaczki opłaty* dodatkowe wyższe wartości: 5 funt. ultramarynowy i czarny, 10 funt. zielony i czarny, 25 funt. czerwony i czarny i 50 funt. brunatny i czarny. Wartości te prawdopodobnie są wydane więcej do użytku jako znaczki stemplowe niż jako znaczki pocztowe.

LITWA KOWIEŃSKA. *Znaczki opłaty* nadrukowe w nowej walucie: 1 cent. na 10 skat. ceglasty (Michel Nr 50), 1 cent. na 15 skat. liljowy (Nr 51), 1 cent na 20 skat. niebieski (Nr 52), 1 cent na 40 skat. brunatny (Nr 54), 1 cent. na 50 skat. oliwkowy (Nr 93), 2 cent. na 50 skat. zielony (Nr 55), 2 cent na 60 skat. fioletowy i czerwony (Nr 56), 2 cent. na 75 skat. żółty i czerwony (Nr 57), 3 cent. na 1 auks. szary i czerwony (Nr 58), 3 cent. na 2 auks. brunatny i czerwony (Nr 59), 3 cent na 5 auks. zielony i czerwony (Nr 60), 5 cent na 50 skat. oliwkowy (Nr 93), 10 cent. na 1 auks. zielony i brunatny (Nr 96), 25 cent. na 2 auks. niebieski i czerwony (Nr 97), 25 cent na 10 auks. czerwony i fioletowy (Nr 100), 30 cent. na 4 auks. brunatny i różowy, 50 cent. na 5 auks. oliwkowy i żółty (Nr 109), 50 cent. na 10 auks. czarny i niebieski (znaczek lotniczy), 50 cent. na 25 auks. brunatny i zielony (Nr 101), 5 cent. 4 auks./75 skat. (Nr 117).

ZWIĄZEK PAŃSTW MALAJSKICH. *Znaczki opłaty* z tygrysem: 12 cent. ultramarynowy i 35 cent. różowy i żółty.

MAROKO, (poczta francuska). *Znaczek opłaty* 50 c. niebieski Znaczek poczty lotniczej 75 c zmienił swój kolor na zielony.

NIDERLANDY. *Znaczek opłaty* 50 cent. (Michel Nr 80) zmienił swój kolor na niebieski.

NIEMCY. Znaczki opłaty: 8 Mk oliwkowy rysunek

z trąbką pocztową, 12 Mk czerwony z kosiarzem, 50 Mk zielony z trąbką, 200 Mk czerwony, 300 Mk zielony i 500 Mk pomarańczowy, to trzy ostatnie znaczki na różowawym papierze w większym formacie, rysunek cyfrowy jak znaczek stumarkowy.

Znaczek urzędowy 2 Mk ciemnoniebieski.

Znaczki dobroczynne: Specjalne znaczki 6 i 12 Mk niebieski i czerwony przedstawiające młode dziewcze sadzące drzewko. Znaczki te posiadają u dołu listwę na której oznaczona jest dodatkowa wartość 4 i 8 Mk i cel na który ten dodatek idzie.

PARAGWAJ. Znaczek Czerwonego Krzyża. 50 cent + 1 peso niebieski i czerwony dużego formatu.

ROSJA SOWIECKA. *Znaczki opłaty* 50 rub. brunatny i 100 rub. czerwony z głową robotnika.

Znaczki opłaty nadrukowe. Gwiazda pięciokątna w promieniach litery R.S.F.S.R. we środku młot i sierp, pod nią nowa wartość: 20 rub na 70 kop. ząbkowanym i 40 rub. na 15 kop. ciętym i ząbkowanym.

Znaczek poczty lotniczej. Znaczek serji pamiątkowej 45 rub w zmienionym kolorze, zielony i czarny z czerwonym nadrukiem samolotu.

Znaczki dobroczynne na głodnych bez podania wartości jasnoniebieski (kolej), liljowy (samochód), fioletowy (okręt) i niebieski (samolot). Na znaczkach tych są umieszczone litery S.S.F.S.R. i u dołu napis „gołodajuszczim".

TANGANIKA. Dodatkowe wartości *znaczków opłaty* z głową żyrafy w formacie większym: 1 sz. zielony i czarny, 3 sz. czarny i 5 sz. czerwony i czarny.

TRINIDAD i TOBAGO. Nowa serja *znaczków opłaty* z głową króla Jerzego i siedzącą Brytanją: 1/2 p. zielony, 1 p. brunatny, 11/2 p. karminowy, 2 p. szary, 3 p. niebieski, 4 p. czerwony i czarny na żółtym papierze, 6 p. liljowy i fioletowy, 1 sz. czarny na zielonym papierze, 5 sz. fioletowy i 1 funt karminowy i zielony.

TUNIS. Nowe wydanie *znaczków opłaty* z arabem i widokiem ruin świątyni Dougga: 10 cent. zielony, 30 cent różowy i 50 cent. niebieski.

TURCJA. *Znaczki opłaty* wydane przez rząd kemalistyczny: 10 piastr. brunatny (lis), 25 piastr. różowy (zamek) i 50 piastr. ciemnoniebieski (budynek).

WYSPY TURK. *Znaczek opłaty* 1 p. zmienił swój kolor na brunatny nowa wartość 3 p. ultramarynowy.

WĘGRY. *Znaczek opłaty* 20 koron z parlamentem w kolorze liljowym.

Znaczek urzędowy 20 hal. został przedrukowany nową wartością 15 koron. Prócz tego wydano znaczek urzędowy 500 koron pomarańczowy i karminowy na tle szarym.

ZE ŚWIATA.

Użycie znaczków pocztowych 1 markowych opłaty — jako znaczka dopłaty. W dzienniku urzędowym Min. P. i Tel. z dn. 25 listopada r. b. Nr 50 czytamy: „Z powodu wyczerpania zapasu 1 markowych znaczków dopłaty i wysokich kosztów produkcji nowego nakładu, zezwala się wyjątkowo do używania pomocniczo, a więc tylko obok znaczków dopłaty, do uzupełnienia należytości, 1-o markowych znaczków opłaty. L. 4186/XII z dnia 9 listopada 1622".

Nieznany u nas znaczek poczty polskiej ogłasza w ostatnim numerze Berliner Briefmarken Zeitung z dnia 27 listopada firma Philipp Kosack i Ska, a mianowicie „Poczta Polska" 25 fen. na znaczku 15 fen. brunatnym Gen. Gou. Warschau zamiast na 7½ fen. pomarańczowym. Znaczek ten wymieniona firma podaje jako błędnodruk. Naszym zdaniem jest to prawdopodobnie prędzej znaczek próbny niż błędnodruk, ponieważ poczta nasza znaczków 15 fen. brunatnych w zapasie nie miała.

ZE STOWARZYSZEŃ.

Polskie Towarzystwo Filatelistów w Warszawie, *ul. Sienna 16, Lokal Związku Pracowników Handlowych. Posiedzenia we wtorki, czwartki i soboty od 7 do 9 w. Wpisowe 1000 Mk, składka dla członków miejscowych 3000 Mk za I kwartał r. 1923, dla zamiejscowych 1000 Mk rocznie.*

Zarząd: Przewodniczący, W. Rachmanow, Warszawa, Piękna 2 m. 3., konto P. K. O. Nr 1813. Sekretarz, St. Rembieliński, Warszawa, Nowogrodzka 23 m. 4. Skarbnik, Edw. Obst, Warszawa, Mokotowska 65 m. 46., konto P. K. O. Nr 5539. Kierownik licytacji Ludwik Kuk, Warszawa, Bracka 16 m 14., Kierownik kółka wymiany, M. Moritz, Warszawa, Śniadeckich 7 m. 24., Bibljotekarz, H. Wojciechowski, Warszawa, Wspólna 33 m. 7. Podział nowości załatwia K. Gryżewski, Warszawa, Królewska 35 m. 5. Towarzystwo liczy obecnie z górą 250 członków.

Krakowski Związek Filatelistów zawiadamia swych P. T. członków, że w dniu 30 stycznia 1923 r. odbędzie się w salach Muzeum Przemysłowego w Krakowie, przy ul. Smoleńsk L. 9 o godz. 7-ej wieczór doroczne Walne Zgromadzenie Związku z porządkiem dziennym przez statut przewidzianym.

W razie braku kompletu Zgromadzenie odbędzie się w tym samym dniu o 1/2 godz. później — bez względu na liczbę obecnych członków. *Zarząd.*

10 przykazań dla członków Klubów filatelistycznych!

1. Nie przychodź z zasady na zebrania, ale jeżeli się już wogóle pojawiasz, to pamiętaj spaniać się.

2. Jeżeli deszcz pada albo masz partyjkę baka uważaj to naturalnie za nieprzezwyciężone przeszkody w spełnianiu twoich obowiązków klubowych.

3. Rozmawiaj jaknajgłośniej ze swoim sąsiadem, kiedy przemawia prezes lub odbywa się licytacja, bo przecież twoje „handelki" są stokroć ważniejsze niż sprawy klubowe. Najlepiej opuść w czasie tego lokal z jak największym hałasem.

4. Pamiętaj! nie wstępuj nigdy do Zarządu, bo przecież dużo łatwiej krytykować innych, niż samemu spełniać jakiekolwiek obowiązki. W każdym jednak razie bądź bardzo urażony, jeżeli nie postawię twojej kandydatury. Gdybyś jednak mimo wszystko został wybrany, to oczywiście nie przychodź na posiedzenia Zarządu.

5. Nie wyrażaj w czasie dyskusji nigdy swego zdania, ale zato potem opowiadaj wszystkim, że potrafiłbyś wszystko dużo lepiej urządzić.

6. Przetrzymuj jak najdłużej książeczki kółka wymiany i uskarżaj się równocześnie na zbyt powolne tempo wymiany.

7. Nie dawaj nigdy żadnych znaczków do wymiany ani na licytację, bo przecież wartość twoich dubletów może pójść w górę, ale dlatego uskarżaj się zawsze na

na kierownika wymiany, że za mało książeczek świeżych puszcza w obieg i to ze samymi śmieciami.

8. Jeżeli jednak przypadkiem dasz znaczki do wymiany to broń Boże, nie naklejaj ich na odpowiednich nalepkach, ani też nie zmywaj resztek papieru i kopert, gdyż kupujący będzie miał ogromną przyjemność dopiero po odmyciu tego wszystkiego znaleść w znaczkach „cienkie miejsca"!

9. Pamiętaj, abyś nie płacił nigdy wkładek i znaczków wziętych z kółka wymiany, a w każdym razie zwlekaj z zapłatą jak najdłużej.

10. Nie troszcz się nigdy o pozyskanie dla klubu nowych członków, bo z resztą wygóle pracować powinien tylko Zarząd, a twoim przywilejem jest zawsze tylko uskarżać się na jego działalność. *Stary Zrzęda.*

Z PISM I KSIĄŻEK.

***Catalogue historique et descriptif des timbres de la poste aérienne.** 2 edition 1922. Paris Théodore Champion, rue Druot 13., prix 10 francs.*

Drugie uzupełnione wydanie katalogu wszystkich znaczków pocztowych lotniczych, prywatnych znaczków lotniczych, kasowników i stempelków używanych do odznaczania listów wysyłanych pocztą lotniczą. Dla specjalistów-zbieraczy poczt lotniczych niezbędny podręcznik.

***Catalogue illustré de timbres-poste de Belgique et du Congo Belge.** Prix 8 fr. 50. Gelli et Toni, rue du Marché-aux-Herbes, 70, Bruxelles.*

Bardzo dokładny i dobrze opracowany specjalny katalog i podręcznik znaczków pocztowych, telegraficznych i przesyłkowych Belgji i Kongo belgijskiego.

***Les essais des timbres de Belgique pas Baron de Vinck de Winnezeelle, edition du Philatéliste Belge,** avenue Emile-Bockstad 494, Laeken-Bruxelles 1922 — Prix 6 fr. 50.*

Ozdobiony 117 odbitkami opis wszystkich znanych prób i próbnodruków znaczków belgijskich.

OD ADMINISTRACJI.

Pojedyncze numera „Nowego Filatelisty" nabywać można w następujących miejscach sprzedaży: ***A. Pachoński, Warszawa,*** Jasna 16; ***Z. Englert, Warszawa,*** Sto-Krzyska 36: ***Evert, Trzaska i Michalski, Warszawa,*** Hotel Europejski; Firma ***„Skaut", Warszawa,*** Marszałkowska 62; ***J. Vogler, Warszawa,*** Krucza 41; ***J. Dunin-Borkowski i Ska, Warszawa,*** Sto Krzyska 18; ***Gebethner i Wolf, Wilno,*** ul Mickiewicza; ***„Philatelia", Kraków,*** Rynek Gł. 9; ***Księgarnia Ungra w Kielcach; W. Kołtunowicz, Poznań,*** ul. Marcinkowskiego 14; ***J. Krzyżanowski, Łódź,*** Wiznera 12 lub Piotrkowska 87; ***S. Krzyżanowski, Toruń,*** ul. Żeglarska; ***L. Dubieński, Lwów,*** Kościuszki 1; ***J. Cholewińska, Lublin,*** Krak. Przedm.: ***J. Dieppel, Sosnowiec,*** Orla 24.

Poszukujemy odpowiednich firm dla sprzedaży komisowej „Nowego Filatelisty" w następujących miastach: Bydgoszcz, Grodno, Białystok, Cieszyn, Katowice, Stanisławów, Tarnów, Gdańsk, Radom, Przemyśl, Piotrków.

Ceny ogłoszeń do Nru 2 r. 1923, który wyjdzie z druku dnia 15 lutego 1923 są następujące: cała str. 35.000 Mk, 1/2 str. 20.000 Mk, 1/4 str. 12.000 Mk, 1/8 str. 7.000 Mk, 1/16 str. 4.000 Mk. Drobne ogłoszenia 130 Mk wyraz. Uprasza się o nadsyłanie tekstu ogłoszeń wraz z przedpłatą do dnia 1 lutego 1923 r.

DROBNE OGŁOSZENIA.

Drobne ogłoszenia kosztują dla członków polskich stowarzyszeń i związków filatelistycznych (skierowane przez Zarządy) 25 Mk słowo lub liczba, dla osób innych 30 Mk za słowo, minimum jednego ogłoszenia w obydwu wypadkach jednak 800 Mk. Tekst z przedpłatą należy przesyłać przed 1 każdego miesiąca na ręce p. Włodzimierza Rachmanowa, Warszawa, ul. Piękna 2 m. 3., konto P. K. O. 1813.

REDAKTOR ODPOWIEDZIALNY I WYDAWCA: MIECZYSŁAW NABEL, KRAKÓW, LUBELSKA 5

CZCIONKAMI DRUKARNI LUDOWEJ W KRAKOWIE

THÉODORE CHAMPION

13, Rue Drouot, Paris